

છેલ્લાં કેટલાંક વર્ષોમાં ધૂમ જેવી બોલિવૂડની ફિલ્મો અને ટીવી પર દર્શાવાતી સ્ટેટની સંખ્યાબંધ જાહેરખબરોએ આપણા યુવાનોના માનસ પર ચોક્કસપણે પ્રતિકૂળ રીતે અસર ઊભી કરી છે. આપણા યુવાનો કોઈ પણ રસ્તા પર ખૂબ જ વધારે ગતિએ વાહનોને વાંકા-ચૂકાં ચલાવવા લાગ્યા છે. ટુ-વ્હીલરની વધતી સંખ્યા માર્ગ અકસ્માતો અને માર્ગો પર ગેરશિસ્તનું મુખ્ય કારણ છે. આ સમસ્યા માત્ર સરકાર હલ ન કરી શકે, સમાજે સક્રિય થવાની જરૂર છે.

બાઈકર્સ ગેંગ : બે પૈડાં પર ગેરશિસ્ત

એક વરિષ્ઠ આઈએએસ અધિકારીનો પુત્ર મધરાતે તેના કાર્યસ્થળેથી પરત ફરી રહ્યો હતો ત્યારે અમદાવાદના હાઈસમા વિસ્તારમાં છાકટા થઈને બેફામ બાઈકર્સ તેના પર હુમલો કર્યો હતો. તાજેતરના આ નઠારા બનાવને માધ્યમોએ ખાસ્સો ચગાવ્યો હતો અને તેના પરથી હું આ લેખ લખવા પ્રેરાયો છું. આ બનાવે આપણા સામાજિક માળખાને અસર કરી રહેલા વર્તમાન એક વ્યાપક દૂષણનું પ્રતિબિંબ પાડ્યું છે. આ દૂષણની મહદઅંશે ઉપેક્ષા કરવામાં આવી છે. છેલ્લાં કેટલાંક વર્ષોમાં ધૂમ જેવી બોલિવૂડની ફિલ્મો અને ટીવી પર દર્શાવાતી સ્ટેટની સંખ્યાબંધ જાહેરખબરોએ આપણા યુવાનોના માનસ પર ચોક્કસપણે પ્રતિકૂળ રીતે અસર ઊભી કરી છે. આપણા યુવાનો કોઈ પણ રસ્તા પર ખૂબ જ વધારે ગતિએ વાહનોને વાંકા-ચૂકાં ચલાવવા લાગ્યા છે. ઘણી વખત તેઓ વાહન પર તેઓની પાછળ બેઠેલી મહિલા મિત્રોને લીધે ખૂબ જ ઉત્સાહિત થઈ જાય છે. સરખેજ-ગાંધીનગર હાઈવે, રિંગ રોડ અને સ્ટેટ હાઈવે પર બાઈકર્સ અન્ય વાહનો માટે ન્યુસન્સનો મુખ્ય સ્રોત બન્યા છે. આમાં સૌથી ખરાબ એ સ્ટેટ બાઈકર્સ છે જેઓ શહેરના મુખ્ય માર્ગો પર રાત્રિ ટ્રાફિકને પણ છોડતા નથી. આ સમસ્યાને આપણે વિશાળ પરિપ્રેક્ષ્યમાં સમજીએ.

ભારતીય ઓટોમોટિવ ક્ષેત્ર વિશ્વમાં દ્વિતીય સૌથી ઝડપથી વૃદ્ધિ કરતું ક્ષેત્ર છે અને એમાં લગભગ ૭૦ ટકા ફાળો ટુ-વ્હીલર્સનો છે. ભારતમાં ટુ-વ્હીલર્સનું ઉત્પાદન ૨૦૧૧-૧૨ સુધીમાં ૧૭.૮૫ મિલિયન યુનિટે પહોંચે તેવી અપેક્ષા છે, જે વર્તમાન ઉત્પાદન સ્તર કરતાં બમણાથી પણ વધારે છે. આર્થિક વિકાસ, વધુ સારા પરિવહન માટેની જરૂરિયાત અને ધીમે ધીમે સુધરી રહેલા રોડ ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચરની સાથે સાથે ક્રેડિટ અને ફાઈનાન્સના વધુ સારા વિકલ્પોએ ભારતમાં ટુ-વ્હીલર વર્ગની વૃદ્ધિ અને વિકાસને ઉત્તેજન આપવામાં મુખ્ય ઉદ્દીપકની ભૂમિકા ભજવી છે. પરંતુ ટુ-વ્હીલર્સની ઝડપી વૃદ્ધિ રસ્તા પરની બેફામ ગેરશિસ્ત અને દેશમાં રોડ અકસ્માતથી થતાં મોતમાં ખૂબ જ ઊંચા હિસ્સા માટે પણ જવાબદાર છે.

એક સંશોધન અનુસાર ૨૦૦૮માં દેશમાં ૪.૮૫ લાખ રોડ અકસ્માતો થયા હતા, જેમાં ૧.૨ લાખ લોકોએ જીવ ગુમાવ્યા હતા. તેમાંના અડધાથી પણ વધુ લોકો મુખ્ય કમાનાર અને બાળકોને ઉછેરનાર વય જૂથના છે. આ લોકોમાં ટુ-વ્હીલરચાલકોની ઊંચી ટકાવારી છે. અકસ્માતમાં ટુ-વ્હીલરચાલકો માર્યા જાય તેવી શક્યતા કાર કે બસ પ્રવાસીઓ કરતાં પાંચ ગણી વધારે હોય છે. તેમાં ય

ડૉ. રાહુવ કુમાર ગુપ્તા

લેખક સિનિયર આઈ.એ.એસ. અધિકારી છે.

ચાલકે હેલ્મેટ ન પહેરી હોય તો આ સંભાવના ૧૦૦ ટકા જેટલી વધી જાય છે. દેશમાં શ્રેષ્ઠ રોડ ઈન્ફ્રાસ્ટ્રક્ચર ધરાવવા બદલ આપણને ગૌરવ થાય છે, જેણે ગુજરાતના સૌથી ઝડપથી વૃદ્ધિ કરતા અર્થતંત્રમાં ફાળો આપ્યો છે. છેલ્લાં પાંચ વર્ષોમાં ગુજરાતે ઓટોમોબાઈલ્સ ક્ષેત્રમાં લગભગ ૧૦ ટકાનો વૃદ્ધિ દર મેળવ્યો છે અને ગુજરાતમાં હવે દર વર્ષે લગભગ એક મિલિયન વાહનો રજિસ્ટર્ડ થાય છે. આ પૈકીનાં લગભગ ૭૨ ટકા વાહનો ટુ-વ્હીલર્સ છે. વાહનોની સંખ્યામાં મુખ્યત્વે ટુ-વ્હીલર્સને લીધે થયેલો આ વધારો રોડ અકસ્માતો અને રોડ ગેરશિસ્તનું મુખ્ય કારણ છે.

ગુજરાતના આંકડા દર્શાવે છે કે છેલ્લાં પાંચ વર્ષમાં અકસ્માતનું એકંદર પ્રમાણમાં માંડ બે ટકાનો વધારો થયો છે, પરંતુ ટુ-વ્હીલર્સનો અકસ્માત દર લગભગ ૩૪ ટકા જેટલો વધ્યો છે. વધુ ખરાબ હકીકત એ છે કે છેલ્લાં પાંચ વર્ષોમાં જીવલેણ અકસ્માતોનો સમગ્ર દર ૨૪ ટકા વધ્યો છે, પરંતુ ટુ-વ્હીલર્સની બાબતમાં આ દર લગભગ ૫૭ ટકા જેટલો વધ્યો છે. અકસ્માતોમાં માર્યા જતા

લોકો પૈકીના લગભગ અડધા લોકો ૧૮-૪૪ વર્ષની વય જૂથના છે, જે આર્થિક રીતે સૌથી ઉત્પાદનશીલ વય જૂથ હોવાથી ચિંતા કરવા જેવી ગંભીર બાબત છે. એક અંદાજ મુજબ આનાથી રાજ્યને લગભગ વાર્ષિક રૂ. ૪૦૦૦થી ૪૫૦૦ કરોડ જેટલી ઉત્પાદકતાની નુકસાની થાય છે.

આ સમસ્યાને માત્ર સરકાર એકલી હલ ન કરી શકે. સમાજ અને વિશેષપણે તો ઝડપથી વધી રહેલા મધ્યમવર્ગના લોકોએ આત્મનિરીક્ષણ કરવાની જરૂર છે. ખરીદશક્તિ વધે એટલે બિનજરૂરીપણે ટુ-વ્હીલર ખરીદવા એ જરૂરી નથી. પરિવારોએ તેઓનાં ટુ-વ્હીલર્સની સંખ્યા પર નિયંત્રણ રાખવાની જરૂર છે. વાલીઓએ એ કાળજી રાખવી જોઈએ કે સંતાનોને ટુ-વ્હીલર્સની ચાવી આપતાં પહેલાં તેઓ કાનૂની ડ્રાઈવિંગ લાઈસન્સ મેળવે, એટલું જ નહીં તેઓ રસ્તાના નિયમો અને શિસ્ત પણ શીખે. જાહેર અવરજવરનાં સાધનો જેવાં કે

બીઆરટીએસ વગેરેનો વધારે ઉપયોગ કરવો જોઈએ. પોલીસે પણ ઊંચા દંડ લાદીને અને લાઈસન્સ રદ કરીને રોડ પર શિસ્તનો અમલ કરવામાં કઠોર બનવાની જરૂર છે. કેન્દ્ર સરકારે ટુ-વ્હીલર ઉદ્યોગ પર તેઓના નફાની કમસે કમ એક ટકા રકમ ચાલકોના કૌશલ્ય વિકાસ પર ખર્ચવાની ફરજ પાડવા ગંભીરપણે વિચારવું જોઈએ અને તેમાં રસ્તા પર આત્મનિયંત્રણ અને શિસ્ત પર વધુ ભાર મૂકવો જોઈએ. આ વધતા દૂષણને નાથવા માટે આપણે સૌએ પ્રયાસો કરવાની જરૂર છે.

દેશ-દુનિયાના સમાચારો અને નિષ્ણાતોના લેખો માટે લોગ ઓન કરો

www.divyabhaskar.com